Brána jazyků se musí otevírat spolehlivě

Brána jazyků se musí otevírat spolehlivě

Pro dobrý výkon soudního tlumočníka je vedle jazyka nezbytná i důkladná znalost základů práva

Sílící přísun zahraničních investic do České republiky a s ním spojený i pohyb dokumentů a lidí s sebou nesou nutnost kvalitního tlumočení do češtiny i do cizích jazyků.

Práci zahraničních představitelů a pohyb oficiálních dokumentů usnadňuje činnost překladatelů soustředěných v Komoře soudních tlumočníků ČR, která si v těchto dnech připomíná desáté výročí své existence a služeb veřejnosti. Položili jsme několik otázek předsedkyni představenstva komory Emě Kondyskové.

* Čím se soudní tlumočník liší od nesoudního - kromě razítka?

Soudní tlumočník je jmenován podle zákona č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, a to po prokázání kvalifikačních a morálních předpokladů. U většiny evropských jazyků je soudy požadováno složení speciální státní jazykové zkoušky tlumočnické či překladatelské (tzv. třetího stupně) nebo absolvování studia příslušného jazykového zaměření na filozofické fakultě. Při jmenování složí nově jmenovaný tlumočník slib do rukou ministra spravedlnosti nebo předsedy krajského soudu, který jej jmenuje. Poté je zapsán do seznamu tlumočníků (www.justice.cz). Naproti tomu překladatelská a tlumočnická činnost ve smyslu živnostenského zákona je živností volnou, kdy není nutné prokazovat kvalifikaci. Ráda bych při této příležitosti zdůraznila, že pojmem činnosti soudního tlumočníka se rozumí jak výkon činnosti tlumočnické, tak překladatelské. Soudní tlumočníci jsou odpovědní za kvalitu překladu a tlumočení, a to i trestně.

* Právnický jazyk je mnohdy nesrozumitelný i ve své národní podobě. Jak se s terminologickými problémy vyrovnáváte při soudním tlumočení, kdy doslovný překlad může postrádat smysl?

Máte pravdu, doslovný překlad často nepřichází v úvahu, soudní tlumočník musí použít adekvátní právní pojem v cizím jazyce, pokud neexistuje, musí si pomoci opisem. Pro dobrý výkon soudního tlumočníka je proto naprosto nezbytná důkladná znalost základů práva! Většina členů již absolvovala dvousemestrální studium na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze - Právo pro soudní tlumočníky, které iniciovala a společně s katedrami jazyků PF UK připravila právě Komora soudních tlumočníků ČR. Toto studium probíhá ve dvou fázích - nejdřív je vyložena určitá právní oblast v českém jazyce - pak následuje totéž, ale v příslušném jazyce. Studium je distanční, přednášejí profesoři a učitelé jazyků z PF UK. V současné době běží již 10. akademický rok tohoto studia. Kromě toho pořádá Komora soudních tlumočníků velmi kvalitní odborné terminologické semináře pro jednotlivé jazyky (v současnosti běží semináře pro němčinu, angličtinu, španělštinu, francouzštinu, ruštinu, polštinu, připravují se další jazyky).

* U nejrozšířenějších světových jazyků, zejména angličtiny, je výběr tlumočníků široký. Jak je to ale s menšinovými jazyky a s případy tlumočení do znakové řeči?

Praxe jednotlivých krajských soudů se v tomto ohledu liší, dle mého názoru je velmi důležité také ověření znalostí českého jazyka uchazečů, neboť se často jedná o tlumočníky, pro které čeština není mateřským jazykem. U tlumočníků exotických jazyků náročnost na kvalifikační požadavky není předepsána, řeší ji každý krajský soud individuálně podle svých možností. Komora soudních tlumočníků se snaží navazovat kontakty se zastupitelskými úřady, které mívají v dané jazykové oblasti dobrý přehled. Problematika tlumočení do znakového jazyka je zvláštní kapitola, a to velmi zajímavá. Naše komora spolupracuje v současné době s Českou komorou tlumočníků znakového jazyka na zpracování skript pro soudní tlumočníky znakového jazyka, ale i v dalších oblastech. Osobně jsem se s problematikou tlumočení do znakového jazyka setkala poprvé před dvěma lety, kdy jsem jako tlumočnice německého jazyka tlumočila církevní obřad svatby neslyšící Češky a neslyšícího Němce. Byla jsem překvapená, že každý ze snoubenců měl „svého“ tlumočníka do znakového jazyka. Obřad se musel dokonce předem v Břevnovském klášteře nacvičit, protože bylo naprosto nezbytné, aby v průběhu obřadu všichni na všechny dobře viděli.

* Jazyky mají obecně tu vlastnost, že se neustále vyvíjejí. Jak zajišťujete, aby se vyvíjeli i tlumočníci?

Pro své členy máme připravený systém kontinuálního vzdělávání, který v sobě obsahuje jak speciální jazykové vzdělávání, tak i tzv. „obecný“ blok, který obsahuje kromě prohlubování základních znalostí práva a novel zákonů také např. semináře češtinářské, jako jsou záludnosti českého pravopisu, rétorika, specifika protokolu, etiketa apod. Kromě toho pořádáme dvakrát ročně na Krajském soudě v Praze semináře, na kterých jsou řešeny aktuální problémy týkající se tlumočnické, popř. znalecké činnosti. Těchto seminářů se pravidelně účastní i zástupci jednotlivých krajských soudů, což přispívá k dobré vzájemné komunikaci. Naším stěžejním cílem je prosadit do připravovaného nového zákona o znalcích a tlumočnících, aby komora získala status řádné profesní komory tak, jako to mají např. advokáti, notáři, auditoři či daňoví poradci s povinným členstvím. Pak by mohla převzít i odpovědnost za kvalitu soudních tlumočníků se všemi

povinnostmi, které s tím souvisí, a to od přípravné fáze před jmenováním až po kontinuální vzdělávání stávajících soudních tlumočníků. To by významně přispělo ke zvýšení úrovně soudního tlumočení v České republice.